

Alexis Spisec:

OMEZOVÁNÍ PORODŮ A KŘESŤANSKÁ MORÁLKA.

(K naší anketě o kontrole porodů.)

1.

Omezování porodnosti nebo, jak se eufemičtěji říká, „kontrola“ porodů je téměř tak staré jako lidské pokolení. Nebylo vždy stejně čteně praktikováno a ne vždy ze stejných důvodů. Byly doby, kdy dalo se jen v ojedinělých, řídkých případech a nikoli z důvodů sociálních, eugenických. Vzpomeňme Onana v I. Mojžíšově 38., 9. Omezování porodnosti dalo se nejčastěji mimo řád manželství v důsledku nezřízeného ukájení pohlavního pudu.

Jakmile objevoval se tento zjev i v manželství, pak byl vždy příznakem úpadkové kultury, ať důvody byly rázu hospodářského, sociálního nebo osobního. Vždy však byly v základech svých podbarveny také mravně. O ženách, jež nechťejí rodit, mluví proroci starozákonní, podobně jako mravokárci z doby úpadkové kultury antické.

Jestliže dnes stává se „kontrola“ porodů „nejožehavějším“ problémem moderního života, pak jsou v právu, kdož volají, že není něco v pořádku v naší společnosti. A nejen něco, ono toho není mnoho v pořádku. K dnešnímu omezování porodů svádějí především poměry hospodářské a sociální, ale také, a nikoli v míře nejmenší, úpadek mravní a náboženský.

Otázka porodnosti není jenom a výlučně otázkou biologickou, hospodářskou, otázkou sociálního blahobytu nebo sociální bídy, nýbrž vedle toho vždy také a v první řadě otázkou mravní, v posledních pak a nejhlubších základech otázkou náboženskou. Řešení otázky porodnosti a jejího omezení či kontroly bude řešeno různě, podle toho, jaké kdo zaujímá stanovisko, zda náboženské nebo nenáboženské. Jinak bude se dívatí na omezení porodnosti — i na prostředky toho omezení — ten, kdo má náboženský názor na svět a na život, jinak ten, kdo takového názoru nemá. Jinak, kdo má víru živou v Boha, stvořitele a pána světa, soudce, jemuž jsme odpovědní za každou myšlenku, jinak zase, kdo věří jen ve slepou hru přírodních sil a změnu hmoty. Jinak, kdo sice je zapsán v nějaké církvi, ale podle učení té církve nežije. Podle toho všeho řídí se pak i morálka člověka, která je potom také různá. A různé je i řešení — ve věci i v prostředcích — otázky tak hluboce zasahující do života jednotlivce, rodiny, národa, státu, jako je otázka porodů a jejich omezování.

Není proto zbytečno, zabývat se otázkou, jak jeví se omezování porodů ve světle morálky křesťanské, tudíž morálky náboženské, a ještě konkrétněji ve světle evangelia Ježíšova.

Nežli však dáme se do řešení zmíněné otázky se stanoviska evangelia, třeba upozorniti na způsob výkladu evangelia. Je známo, že různé křesťanské církve a jednotlivci různě si počínají při vykladu Písma a evangelia. Jedni dívají se na Písmo jako na zákoník, jako na sbírku příkazů a zákazů, jež byly dány Bohem a Kristem jednou pro vždy, tak jak se nám dochovaly v našem znění evangelia a Písma, tedy jako neomylné a absolutně platné, a to ve svém slovném znění. Že dochází mezi těmito vykladateli ke sporům o slova, je známo. To proto, poněvadž jedna a táž věc je vyjádřena různými slovy, odchýlně, ať již proto, že slova pocházejí z různých dob, nebo od různých autorů a podobně. Proto jiní neváží se na slova, ale hledají jejich smysl, obsah, a to hlavní smysl. Různost slov překlenují společným smyslem těch slov.

CČS přidává se k těmto druhým vykladačům. Ona nechce se přít o slovíčka, dobře si jsouc vědoma, že slovné znění podléhá změně mnohem snadněji než smysl, obsah, že slova mění se již překladem do jiné řeči, že je těžko přeložit přesně slova jedné řeči do druhé, ale že je možno snaže vystihnout smysl původního slova překladem. Proto CČS řídí se při výkladu Písma obou Zákonů zásadou, že chce hledat ducha jejich, a jako církev křesťanská, že řídí se duchem Kristovým, kterým chce naplnit vědu i život, nebo jak praví dotyčný článek ústavy CČS, vědecké poznání a mravní snažení. Duchem pak Kristovým, jenž má jí býti vodítkem, normou, rozumí podstatný smysl a obsah evangelia v náboženských a mravních věcech. Praxe Ježíšova ve výkladu Starého zákona jest jí ostatně směrodatna. Ježíš nezavrhoval Zákon a proroky, ale naplňoval je. Farižeové drželi se slov a slovíček a docházeli k nemožnostem v životě.

Mravnost Ježíšova, říká se proto, není statutární, ale je to mravnost smýšlení. To znamená: Ježíš nezabývá se všemi možnými případy, což by bylo naprosto nemožné, nýbrž dává zásady mravní a v evangéliu používá jich na konkrétní případy, jak je poskytoval tehdejší život, tehdejší poměry společenské, sociální, hospodářské, politické, národní, náboženské a mravní, zkrátka život v celé své šíři a hloubce, ale *tehdejší* život. Křesťanům věků dalších, tedy i nám, je uložen úkol, abychom Ježíšovy zásady použili na životní případy dneška a v duchu těch zásad a podle hlasu svého svědomí řešili dané poměry životní. My nemůžeme prostě otevřít evangelium a hledat tam, co Ježíš řekl stran porodnosti a omezení porodů, poněvadž bychom tam „slovně“ prostě nic nenašli. My nemůžeme postupovat jinak, než tak, že zjistíme ducha Kristova, ducha jeho hlavních zásad, a že ve světle toho ducha vytvoříme naši praxi, aby neodporovala duchu Ježíšovu.

Otázka porodnosti a omezení porodů obsahuje komplex jinných otázek, jež třeba všechny řešit v duchu Ježíše Krista, má-li se rozhodnout v otázce omezení porodů a prostředků k tomu přípustných. Nemám zde na mysli hledisko sociální a hospodářské, ani jakékoli jiné, ale čistě hledisko mravní, ač přiznávám, že třeba také k nim přihlížet, ovšem tak, že nejvyšším hlediskem zůstane hledisko nábožensko-mravní. A netřeba se obávat, že by výsledek šetření v otázce kterékoli, tedy i v naší zmíněné, v otázce omezení porodů, vypadl v neprospěch člověka a lidstva, bude-li převládat hledisko mravní nad jinými hledisky, řekněme světskými. Naopak: právě v tom případě bude o člověka jako jednotlivce i člena širší neb užší společnosti nejlépe postaráno, zvláště máme-li na mysli mravnost Ježíšovu, mravnost evangelia, ovšem ne slova, ale ducha Ježíšova. Co bude duchem Ježíšovým postiženo a odsouzeno, je naprostý egoismus, sobeckost, osobní zjištnost; ale výstřední egoism — ať individuální nebo kolektivní (stranický, národní) — je právě největší nepřítel lidstva, celku i konečně toho jednotlivce. Jednotlivec může se zdárně vyvíjet a růst duševně, mravně, kulturně, hospodářsky, jen ve společnosti, a společnost je možna jen usměrněním a do jisté míry potlačením egoismu. Jestli evangelium Ježíšovo obrací se proti nezřízenému egoismu a zdůrazňuje lásku k bližnímu — a to právě evangelium činí — pak netřeba se člověku jednotlivci ani lidské společnosti jako celku obávat škody po stránce hospodářské, sociální, jestliže bude se řídit mravním hlediskem evangelia Ježíšova. Ježíš není proti člověku, ale naopak pro něho, jako Bůh není proti člověku. Bůh jest láska a Ježíš její hlasatel. Dle Ježíše vše má pomáhat člověku — i ta sobota, tedy i náboženství a mravnost.

Otázka omezení porodnosti je v podstatě otázka života. Bylo by zbytečno dokazovat, že Ježíš není proti životu. Není proti životu Bůh, jeho Tvůrce, tedy ani Ježíš, s Bohem sjednocený. Askese ve smyslu mnišském a pozdější církve není v duchu evangelia. Evangelium je poselství života, dokonalého života. Království boží neznamená život záhrobní, smrt tělesnou, ale vyšší život lidský v duchu pravdy a lásky, práva a spravedlnosti, připodobnění Bohu již zde na zemi. Království boží začíná v duších lidských a ve společnosti národů již v tomto světě. Ne zkázu světa chce Bůh, ale jeho povznesení na vyšší úroveň — po všech jeho stránkách. Vybudování života lidského nad život živočišný. Život podle obrazu božího. Krátce: evangelium neznamená znehodnocení tělesného života, nýbrž jeho povýšení, produševnění, zlidštění podle vůle boží.

Tím hlediskem je dán náš vztah k životu pohlavnímu. Život pohlavní jest dán člověku, aby byl udržen život lidský vů-

bec, aby se udrželo lidstvo na světě, aby nevyhynulo. Rozkoš, doprovázející pohlavní styk, má účelem ne rozkoš samu, ale sblížení obou pohlaví za účelem vytváření nových lidí. Na pohlavní styk nelze se správně dívat jinak než jako na veliké tajemství života. Jestliže člověk má dle vůle boží míti účast na díle božím — a my věříme, že tomu Bůh tak chce — pak právě v tomto tvůrčím aktu, jímž vznikají noví lidé, jest a má býti tato účast člověka na díle božím. Jest nanejvýš nemravné, jestliže se zneužívá tohoto tajemství života a mluví-li se posměšně o něm. Jest to cosi nanejvýš posvátného, a nedivme se, že odjakživa byl pohlavní styk, pokud brán vážně, obklopován určitými náboženskými obřady.

Ale právě proto, že pohlavní styk jest tak tajemný a tak vznešený, jest jeho uplatnění vázáno na určité podmínky a předpisy. Nemohu zde podrobně se rozepisovat o tom; ani na tom nezáleží zde pro nás. Není možno dovolit pohlavní styk mimo řádné manželství, protože člověk není pouhý živočich a protože výchova zplozeného člověka je nejtěžším úkolem, který dán jest lidstvu.

V živočišstvu je pohlavní styk omezen pudem, instinktem na určitá roční období. U člověka toho není. Proto musí člověk sám, případně sama společnost regulovati (omezovat) ukájení pohlavního styku v lidstvu. To děje se především tak, že je uznáván jako oprávněný jen v manželství. Děje se tak jistě proto, aby byla zabezpečena výchova nových lidí. Ač mravnost, uznávající oprávněnost ukájení pohlavního pudu vůbec, nemůže jeho ukájení mezi svobodnými považovat za něco samo sebou hříšného, jako by to, co je ve své podstatě hříšné stalo se v manželství dobrým, přece musí člověk v ukájení pudu pohlavního u svobodných spatřovati zlo, hřích, a to pro okolnosti, za kterých se to děje, pro nebezpečí, jež z ilegálního ukájení pudu pohlavního vzniká dítěti, rodičce i společnosti. Mimo manželský život lze mluvit proto jenom o zdrženlivosti pohlavní.

3.

Pud pohlavní lze ukájeti jenom v manželství. Jaký jest účel manželství? V křesťanských církvích uvádí se na základě slov Starého i Nového zákona tento trojí účel manželství: 1. rozmnožení pokolení lidského, 2. vzájemná pomoc a podpora v životě, 3. zamezení smilstva. Tento trojí účel manželství nalézá se vyjádřen u apoštola Pavla.

Jelikož na prvním místě uvádí se rozmnožení a udržení pokolení lidského, bývá tento účel považován za hlavní a mnohdy dokonce za jediný. Jest jistě správné, že úkolem manželství jest míti děti. Ovšem splnění tohoto úkolu jest vázáno ještě na jiné podmínky, než na vůli. Což když jeden z manželů jest neplod-

ný? Je takové manželství možné a platné? Církev křesťanské je považují za platné. To proto, že plodit děti není jediný úkol manželství. Jsou zde ještě úkoly jiné, které lze splnit, i když nemohou být děti. Úkolem manželství je opravdu vzájemná pomoc a podpora v životě. To je to, čemu se říká duchovní manželství. Jest to oboplná láska, které je třeba, aby muž a žena, i když nemohou mít děti, doplnili navzájem své životy. Jestliže apoštol Pavel udává za účel manželství zamezení smilstva, nelze ani tohoto účelu podceňovat, třebaže je to účel jen negativní. Bylo by lépe snad, tento poslední účel připojit k druhému; neboť stykem pohlavním se zintimňuje vzájemný poměr manželů.

Jelikož mnohdy nedosahuje se — nezaviněně — účelu zmíněného pod 1., bylo by správnější za hlavní účel manželství považovat vzájemnou pomoc a podporu života manželů. Ostatně jest to i vyjádřeno v Písmě Star. zákona (I. Mojžíšova 2., 18.; 2., 23.—24.), což i Ježíš přijal, mluvě o manželství (Matouš 19., 5. a jinde). Smysl by byl: manželství vždy má sloužit vzájemné podpoře a pomoci, i tam, kde dítě nemůže být pro přirozenou chybu nebo pro pokročilost věku. Jinak by taková manželství byla nemožna a mravně nedovolená.

Jsou-li však manželé přirozeně uschopnění, aby děti měli, jest jejich povinností mít je a dětem se nevyhýbat. Každý zdravý člověk, má-li možnost, má se podrobit přirozenému zákonu božím a přispět dle svých možností a schopností k udržení lidského rodu. Je to člověku dáno od přírody, totiž skrze přírodu od Boha. Z těch, kteří mohou mít děti, jsou jen ti ospravedlnění, nevstupují-li v manželství z důvodů ideových, vyšších, aby mohli sloužit lidstvu a tím Bohu, nejsouce zatíženi starostmi o rodinu. Pro ty jest jen a jen naprostá zdrženlivost — a oni musí odvážit své síly, zda tu povinnost unesou. Bezženství jest oprávněné, ale musí být naprosto dobrovolné a nelze je ukládat doživotně, dokonce v mladém věku, jak se požaduje od duchovních církve katolické. Ale potom musí být naprosté. Zde platí rada Ježíšova o pochopeném panictví pro království nebeské (Matouš 19., 12.). Královstvím nebeským možno zde rozumět důvody nejen čistě náboženské, nýbrž duchovní, ideové vůbec. Kdo však vstoupí v manželství, je-li přirozeně uschopněn, má děti mít. Voliv stav manželský, vzal na sebe i úkol dát život dětem. Proto hřeší těžce ti manželé, kteří této přirozené a jim možné povinnosti se vyhýbají.

4.

Ale tu nastává právě otázka, která nás zajímá, zda jsou příčiny, pro něž jsou manželé omluvitelní, nemají-li dítěte, ač jsou tělesně schopní. Uvádějí se důvody sociální, hospodářské

a eugenické. Myslím však, že ti, kdož vstupují v manželství, mají předem dobře uvážit, jsou-li schopni uživit nejen sebe, ale i děti, a jsou-li zdraví, aby mohli dát světu potomstvo zdravé. Vzájemné doplnění života obou manželů dovršuje se právě dětmi.

Nemohou-li děti býti pro defekt tělesný, jest to právě nedostatek, jenž působí i na duchovní život manželů.

Jest však jistě v duchu mravouky Kristovy, aby nebyly plozeny děti, jež by nebyly zdravé a které by rodiče nemohli vychovat. Lidé nemají býti jako nerozumní tvorové. U těch reguluje množení pud daný přírodou a ten je omezen na určitou dobu v roce. U člověka toho omezení není. Ale za to má člověk rozum, svobodnou vůli a vědomí odpovědnosti vůči těm, jež postaví na tento svět. Jako by bylo neodpovědné, chtít manželství využít jen k ukájení pohlavního pudu a nechtět přispět k uchování svého rodu a tím k udržení lidstva, ač jsou tu možnosti osobní i sociální a hospodářské, tak bylo by neodpovědné, chtít množit své potomky, plodit a rodit děti a netázat se, zda bude možno je uživit a vychovat. Člověk, jsa obdařen rozumem a vědomím odpovědnosti, má nejen právo, ba povinnost „regulovat“ porodnost neboli omezovat přírodu.

Při tom však třeba vzíti v úvahu, že omezování porodů nesmí jíti až v naprostou dobrovolnou bezdětnost v manželství z důvodů pohodlí, hospodářského, sociálního a kulturního egoismu. Kdo z těchto důvodů nechce mít dítě, tomu nezbyvá než zůstat svobodný a nést všechny následky stavu svobodného, výhody i nevýhody. Jenže na obtíže hospodářské a sociální, v jádru však na důvody osobního egoismu se vymlouvají právě nikoli rodiny nejchudší a vpravdě chudé, ale lépe situované. Již dávno před nynějšími neutěšenými — a dá Bůh přechodnými — poměry hospodářskými byl pěstován v určitých rodinách, a to právě bohatších a bohatých, systém dvou dětí nebo i jen jednoho. Rodiny sociálně slabší měly dětí více. A dosud není jinak. Dnes vymlouvají se na bídu hospodářskou rodiny právě takové, které by mohly snadno dvě, tři děti vychovat a uživit, a nečiní tak. Proč tak nečiní? Aby se měly lépe. Chápali bychom obavy před dětmi z důvodů sociálních u těch chudých a nejchudších; ale tam těch obav není. A vzpomeneme-li dob nedávno minulých, dob, kdy rostl tak mnohý z nás, vidíme, že tehdy vyrůstali jsme v poměrech velmi stísněných a přece naši rodiče odchovali a dobře vychovali tři až pět dětí. Rozdíl je v rodičích tehdy a dnes. Tehdy rodiče utrhovali sobě a uskrovněovali se heroicky ve prospěch svých dětí. Dnešní rodiče — naopak uskrovnějí se v dětech, omezující jejich počet nebo zříkajíce se jich úplně, aby mohli sobě co nejvíce dopřát. Zvýšili svůj životní standard a proto nepřejí si mít děti. To není nic jiného než egoismus. Zapomněli, že by nebylo jich, kdyby

jejich rodiče byli bývali tak egoističtí, jako jsou dnešní rodiče. Chci říci: doba je jistě zlá, ale není tak zlá, aby rodiče mohli se cítit ve svém svědomí ospravedlnění, nechtějíce mítí dítěte vůbec. Je to zvýšený standard životní, ale zároveň úpadek vědomí mravní povinnosti a — bude následovati — nezmění-li se lidstvo — úpadek lidstva západního, k němuž náležíme i my.

5.

Jiná jest ovšem, zda smíme *jako křesťané* omezovat porodnost, když jsme dle daných nám možností sociálních a hospodářských učinili zadost přirozenému zákonu a máme dítky. Již z toho, co řečeno, jde, že ano. A právě nejchudší, nejvíc a nejspíš mají a smějí porodnost omezovat. To dá již pouhý rozum a pocit odpovědnosti a pak láska k dětem. A příkaz lásky Kristovy k bližnímu týká se i dítěte, ba v první řadě. Ať první křesťané a další generace církevní pohlíželi na porodnost jakkoliv, vždy tak činili se zřetelem na svou dobu a sociální a hospodářské poměry své doby. I my musíme řešit otázku porodů se zřetelem na dané nám možnosti rázu hospodářského a sociálního. Ale vždy musí nám býti vodítkem příkaz lásky Kristovy. Už z lásky k dětem svým, a to z oprávněné lásky nemůžeme postavit do světa takový počet dítěte, jaký bychom nevyživilí a nevychovalí. Zde musí naše svědomí být vedeno jednak vědomím povinnosti k lidstvu, ale též a zároveň láskou k dětem. V poslední řadě teprve sebeláskou. I ta je dovolena a není nemravnou podle evangelia; vždyť je měřítkem lásky k bližnímu. Ježíš nikde nekáže, abychom plodili děti do nekonečna. Důležitá, ba právě pro nás nyní nejdůležitější otázka je: jak, čím omezovat porodnost. Jsou tu možny tři způsoby. Předně: pohlavní zdrženlivost i v manželství. Tu možno zvolati s Kristem: „Kdo může pochotiti, pochop.“ (Matouš 19., 12.) Je to však cesta neschůdná pro mladé manžele, tím neschůdnější, že je k tomu potřeba dvou, totiž obou manželů. Dohodnou se? Dohodnou se tak, aby vyloučena byla nevěra manželská? Jestli ano, pak je to cesta nejsprávnější a nejpřirozenější. Je-li však těžká pro svobodné, tím těžší pro manžele, žijící v jedné domácnosti.

Pak zbývá druhá a třetí cesta: přerušeni těhotenství (potrat) anebo zamezení těhotenství preventivními prostředky. Dnes diskutuje se právě mnoho o těchto dvou způsobech. Jím byla věnována naše anketa, o níž referujeme. Názory, které byly v anketě vysloveny od zástupců vědy lékařské, právní, praxe životní a křesťanské etiky, přinášíme ve zprávě o anketě. Nám jde tu o to, zda oba zmíněné způsoby jsou možny se stanoviska náboženského a mravního, nebo který je možný a který nemožný.

Přerušeni těhotenství bylo zástupci vědy i praxe lékařské

odmítnuto jako zdravotně a tedy i sociálně nepřijatelné. Názor náboženský i mravní souhlasí plně tu s vědou i praxí lékařskou, třebaš namnoze ještě i z jiných důvodů. Přerušení těhotenství nemůže církev schválit, poněvadž plod lidský od prvního počátku oplodnění je oživen a oduševněn, je osobností lidskou v zárodku, které musí býti zachována všechna práva jako osobností dospělé. Psali jsme o tom v článku: „Kus masa nebo osobnost?“ v tomto časopise, roč. IV., č. 4. Že je plod osobnost ještě nevyvinutá, na věci nic nemění. Osobnost lidská není nikdy úplná, i u dospělého se vyvíjí. A nelze ostatně schválit ani zabít dítěte právě zrozeného. Možno sice uvažovat o tom, že přec někdy bývá dovoleno při těžkém porodu usmrtit rodičí se dítě. Ano, ale jen tehdy, když je toho třeba k zachování života matky, jež má povinnosti k jiným dětem. Zde sice církev katolická je jiných názorů, ale my jich nesdílíme. Víme, že život není dobro nejvyšší, že lze život také obětovat za vyšší dobro. Tam, kde jde o rodičí se život a život matky, která má péči o jiné dívky, třeba obětovat dítě jakožto život nehotový, aby zachráněn byl život matky, ne pro matku samu, ale pro malé dívky. Nikdy však nelze omluvit usmrcení nenarozeného dítěte pohodlím, hospodářskými obtížemi a podobně.

6.

Jsou-li důvody pro to, aby dítě se nenarodilo, pak je mravně dovoleno nanejvýš, aby nebylo počato. A není-li možno docílit toho naprostou a trvalou zdrženlivostí pohlavní, pak nezbyvá než preventivními prostředky.

Co tomu říká morálka Kristova? Víme, že slov Kristových o tom v evangeliu nenajdeme. Ježíš o tom nemluvil. Vyslovil se jen o naprosté dobrovolné zdrženlivosti. Proto třeba uvážit, zda užívání antikoncepčních prostředků není proti přikázání božímu a proti evangeliu.

Je pravda, že tento způsob není přirozený. Ale bylo již řečeno, že člověk nemůže prostě žít tak přirozeně jako živočich, když ještě k tomu není chráněn před četným potomstvem ani časovým omezením pohlavního pudu, jak je v říši živočišné. Člověk musí se chránit sám. Na to má rozum a vědomí odpovědnosti neboli svědomí. A jinak nemůže se bránit, než buď zdrženlivostí nebo umělými prostředky. A protože, jak shora naznačeno, trvalá zdrženlivost jest v manželství mezi mladšími manžely nemožna nebo velmi těžko možna, nezbyvá než použití preventivních prostředků.

Ostatně v církvi katolické radí se manželům, kteří nechtějí již mít dítě, aby manželský styk zařídili tak, aby spadal v určité dny mezi dvěma menstruacemi ženy, kdy prý žena pravděpodobně neotěhotní. Je to jen pravděpodobnost, ale radí se k ní

přec. Čím liší se tato rada od používání preventivních prostředků? V obou případech chybí vůle mít děti. A to je přec především směrodatné pro posouzení mravního činu: úmysl. Tu manželé nemají úmyslu mít děti, ani v jednom ani v druhém případě. Liší se jen oba případy provedením. V jednom případě jsou jisté prostředky, jež koncepci zamezí, v druhém je to pravděpodobná neschopnost ženy. Nemohu vidět velkého rozdílu v těch dvou způsobech. Je-li možno považovat pohlavní styk v manželství za dovolený a nehříšný, uniká-li se, třeba jen pravděpodobně, možnosti oplodnění a početí omezováním styku na určité dny mezi dvěma menstruacemi, což rovná se také omezování či kontrole porodů, pak myslím nelze zavrhovat mravně omezování porodů používáním antikoncepčních prostředků. A podobně má se věc, považuje-li se neplodné manželství za možné a mravně dovolené. Vykonává se manželská povinnost, ukájí se pohlavní styk, ač se lékařsky ví, že dítěte nebude, že oplodnění je naprosto nemožné.

Ovšem předpokladem oprávněnosti používání preventivních prostředků zůstává, že lze jich používat jen v manželství, nikoli ve stavu svobodném, a to za tím účelem, aby omezil se počet dětí z oprávněných důvodů sociálních, hospodářských, když manželé již podle svých schopností a možností splnili svou povinnost vůči společnosti a lidstvu. Rozhoduje tu jejich svědomí, jež má býti správně vedeno a vychováno.

Naprosto však není dovoleno ani v manželství používat preventivních prostředků, aby byla podporována zhýralost, nemravnost, aby mohlo býti hověno nezřízenému ukájení pohlavního pudu, nýbrž jediné proto, aby manželé, rodiče, vykonavši již svou lidskou povinnost vůči společnosti podle svých schopností a možností sociálních, uchránili sebe i děti své před bídou hmotnou i mravní. Třeba však přísně usuzovat a soudit sebe, aby zřetele na děti a jejich obživu a výchovu nebyly zaměněny egoistickými potřebami rodičů.

Jsem toho názoru, že vyhovuje se tak i příkazu božimu i evangelium lásky. Příkaz boží žádá obětovat se lidstvu skrze děti a přispět k udržení lidstva; a evangelium lásky žádá, nestavět do světa lidské osobnosti, o něž bychom se nemohli dostatečně postarat. Příkaz boží a příkaz evangelia nejsou v rozporu, ale doplňují se.

Zdůrazňuji však: nesmí se tak dít z egoismu, z pohodlí, ale čistě z lásky k dětem již tady jsoucím.

Nazval-li by někdo tento způsob omezování porodů neméně nemravným než potratářství, pak musím protestovat. Při potratářství usmrcuje se živá osobnost lidská. Při preventivě zamezuje se vznik osobnosti. A příroda mnohdy také zamezuje vznik osobnosti, na příklad, když jeden z manželů je neplodný, a v jiných ještě případech.

Po stránce zdravotní nepřísluší mi vyslovovat se. Ale zdá se, že i po stránce zdravotní škodí méně preventiva než umělý potrat. Ostatně zeslabením hrozí i časté porody.

Církev může tedy tolerovat používání antikoncepčních prostředků jako mravně dovolené a přípustné, ovšem za poměrů a okolností shora naznačených. Přerušeni těhotenství může připustit jenom tehdy, když se o tom dohodne konsilium lékařů a jde o záchranu života matky pro děti. Tam usmrcení slouží vyšší ideji a ne egoismu a pohodlí.

Církev ovšem musí hlásat a kázat náboženské a mravní zásady podle evangelia a ve shodě s ním. Ona musí formovat svědomí svých příslušníků a poučovat hlavně manžely, vstupující v manželství. Ona nemá zájmu na paragrafech trestního zákona. Je pravda, že trestní zákoník bez svědomí málo pomůže.

Na druhé straně je víc než jisto, že lidská společnost ve svém trvání by byla bez trestního zákoníku ohrožena. Vždy bude dosti těch, kdož se proviní. Tu je zájmem státu, aby se rozhodl, jak má trestní paragraf v určitém případě a v určité době vypadat.

Jedno je jisté: Množí-li se přestupky proti určitému paragrafu, musí státní moc zabývat se jednak přezkoumáním toho paragrafu, ale také církev zesílením mravního poučení. Nepostačí však paragraf prostě zrušit.

A. Spisar.

Oldřich Hradil:

PAVLOVA ZÁKLADNÍ KONCEPCE KŘESŤANSTVÍ.^{*)}

Pavel — „vlastní zakladatel křesťanství“, „velký apoštol“, „apoštol víry“... Protestanté na něm vybudovali své učení o spasení skrze víru. Katolíkům líbí se dokonale jeho asketismus i theologie, přes to, že si pro jistotu postavili mezi sebe a něho Petra, aby jim chránil autoritu církevní proti Pavlovi subjektivismu. Pravoslavní obdivují v něm nadšení mystika i klid filosofa. K tomu pak přistupuje fakt, a to naprosto nesporný, že všichni velcí kacíři hledali v něm zdůvodnění svého učení, zdůrazňující, že vedle synoptiků je nejlepším pramenem poznání evangelia Ježíšova. Je to tedy spousta náhledů a chápání, mnohdy diametrálně od sebe se rozbíhajících, ale přece jen vyrůstajících z jednoho kořene. Bylo by velmi vděčným předmětem sledovat oprávněnost těchto názorů na osobnost a dílo apoštola Pavla. Ale už jen to, že existují, dokazuje mnohostrannost Pavlova myšlenkového tvoření.

^{*)} Redakce ponechává místo diskusi o námětu tohoto článku.